

Svenska industriminnesföreningen

Motivering Årets industriminne 2021

Svenska industriminnesföreningens utmärkelse Årets industriminne går 2021 till Wallåkra Stenkärlsfabrik i Helsingborgs kommun i Skåne. Utmärkelsen, som delades ut första gången 1995, syftar till att uppmärksamma vårt industriella kulturarv och viktiga insatser som görs för att vårda och förmedla detta.

Wallåkra Stenkärlsfabrik tilldelas utmärkelsen Årets industriminne 2021 för omställningen av en gammal skånsk lervaruindustri till ett besöksmål i tiden med bevarade traditionella metoder.

”Höganäskrus” är ett levande begrepp för många svenskar och Wallåkra Stenkärlsfabrik har varit en av tillverkarna av detta hushållsgods sedan fabriken tillkomst 1864. Anläggningen är därmed representativ för den nordvästskånska lervaruindustrin, som var grundad på områdets unika fyndigheter av stenkol och lera. Dessa fyndigheter kom även att användas för storskalig tillverkning av eldfast tegel, avloppsrör och andra tekniska produkter. Wallåkra Stenkärlsfabrik har dock alltid varit inriktad mot hushållsgods och tidvis även keramiska konstföremål.

Kännetecknande för detta legendariska hushållsgods är inte bara formspråket utan även saltglasyren, som gör keramiken mycket motståndskraftig. Glasyren åstadkoms genom att salt skyfflas in i ugnen mot slutet av bränningen.

På Wallåkra Stenkärlsfabrik finns möjlighet att följa hela produktionskedjan från lerfyndighet till färdig produkt. Besökaren kan också prova på att ta plats vid en av drejskivorna i den hundrafemtioåriga verkstaden. På så sätt förmedlas kunskap om de traditionella metoderna i ett viktigt regionalt kulturarv.

Fabriken är belägen i Rååns dalgång, i utkanten av Vallåkra samhälle och inom ett område klassat som ett riksintresse för kulturmiljö. I direkt anslutning till anläggningen ligger naturreservatet Borgen, beskrivet redan i Linnés Skånska resa.

Wallåkra Stenkärlsfabrik är en intressant sevärdhet av hög kvalitet, där besökaren ges möjlighet att uppleva, äta och köpa något som minne, allt grundbultar i modern destinationsutveckling. På det viset säkerställs ett fortsatt intresse för att besöka platsen.

Fabriken drivs sedan många år av Åsa Ormmell, som genom betydande personligt engagemang format verksamheten kring vår tids efterfrågan på genuina kulturarvsupplevelser, med utnyttjande av digitaliseringens möjligheter. Hennes insatser är ett utmärkt exempel på ett entreprenörskap i tiden.

Den stora brännugnen vid Wallåkra eldas med stenkol, allt sedan starten 1864. Den pågående klimatkrisen och behovet av omställning har initierat en internationell diskussion om användningen av fossila bränslen inom industriarvet och det rörliga kulturarvet. Denna diskussion har just börjat.